Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
ВІВТОРОК, ЧЕТВЕР І СУБОТУ
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордері, і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
the best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ — Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. — SINGLE COPY 4 CTS.

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., СУБОТА, 27-го ПАДОЛИСТА 1920. ЧИСЛО 143. VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., SATURDAY, NOVEMBER 27, 1920. No. 143.

СУМНИЙ КОНЕЦЬ АРМІЇ ПЕТЛЮРИ.

Телеграма У. Н. Комітету до Ліги порушила засадниче питаннє.

Чужі капіталісти мають вступ до Росії.

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

ПЕТЛЮРОВА АРМІЯ В ГАЛИЧИНІ.

ВАРШАВА, 24. падолиста. (А. П.) — **Російська армія ґенерала Пермикіна, яка пробувала співділати зі українською армією Петлюри, цілковито знищена — сказано в телеґрамах з Тернополя. Большевики дійшли до східного берега ріки Збруч на цілій її довжині.**

ЛОНДОН, 25. падолиста. — **Сьогоднішна бездротна телеґраам з Москви потверджує** советське звідомленнє про пораженнє **війск ґенерала Петлюри. В телеґрамі сказано, що Петлюра і його найблисші однодумці втекли до Східної Галичини.**

РОЗБРОЄННЄ АРМІЇ ПЕТЛЮРИ.

ЛОНДОН, 24. падолиста. — **Останки війска ґенерала Петлюри перейшли через українську границю до Польщі і їх розброїли польські жовніри — як про це доносить урядове звідомленнє з вівтірка висланє російським военним міністерством бездротною телеґрамою до Лондону.**

„Передтим, в напрямі Волочиск", — каже звідомленнє — наші війска рішучо заатакували задну сторожу ґенерала Петлюри, побили її і заняли Волочиська. Ми взяли 14 гармат і богато плінників".

ТЕЛЄҐРАМА У. Н. КОМІТЕТУ ЗАЧІПИЛА ЗАСАДНИЧЕ ПИТАННЄ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА.

(Телеґрафує С. Ф. Бертелі, спеціяльний кореспондент „Н. Й. Амерікен").

ЖЕНЕВА, 24. падолиста. — **Межи правниками на зібранню Ліґи Народів піднято сьогодня засадниче питаннє, чи Американці чужого походження мають право апелювати до Ліґи Народів о охорону їхнього рідного краю, хоч їх прибраний край не єсть членом Ліґи. Цю квестію піднесено після одержання слідуючої телеґрами, адресованої до Секретаря Ліґи:**

„В імени міліона Американців, котрі уродилися на Україні, Український Народній Комітет витає Ліґу Народів і домагається признання права українському народови в Европі через приневоленнє польського війска опорожнити Східну Галичину, а румунського війска опорожнити Буковину і признати Українську Республіку".

Телеґрама У. Н. Комітету, яка через порушеннє засадничої справи стала тепер історичною, звучить дослівно в анґлійськім тексті:

Sir Erick Drummond, General Secretary of League of Nations,
Geneva, Switzerland.

On behalf of one million Americans of Ukrainian birth, Ukrainian National Committee greets League and demands justice to Ukrainian people in Europe by removal of barbarous Polish troops from Ukrainian territories (East Galicia, Kholm, Volhinia) by removal of Roumanian occupation of Ukrainian Bukovina and by recognition of independence of Ukrainian Republic.

UKRAINIAN NATIONAL COMMITTEE OF U. S.,
30 East Seventh Street, New York, N. Y.
Vladimir Lototsky, President. *John Dobriansky*, Secretary.

ГАЛИЦЬКІ УКРАЇНЦІ В ПРИКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

(Матеріяли зібрані урядом Західно-Української Републики).

ВІДЕНЬ, 1. падол. (Прес. Бюро З. У. Р.). — Відношеннє чеських властий до збіґців з Галичини, як згадано перше, дальше неприхильне. Мимо приречення ще дальше відставляють їх чеські власти до галицької границі, головно цивільних збіґців. Військові збіґці дістаються з правила до табору у Вранові.

Недавно, бо 19. жовтня, придержали прикарпатські власти кількох збіґців з Лютовиск і хотіли їх відставити до галицької границі. Місцеві Українці занялися їх долею і стараються узискати їх приділеннє до табору у Враново. Конечним являється однак підняти енерґічні заходи у чеського правительства, щоб наших збіґців з Галичини не відставлювано до галицької границі, лиш відставлювано до табору у Враново.

В Ясіню завязався комітет допомоги збіґцям у формі секції чеського Червоного Хреста. Головою є нотар Текза, Карпаторос, містоголовою Михайло Гапчук, Гуцул з Жаб'я, секретарем Шекерик. Комітет отворив з днем 18. жовтня кухню для збіґців і дістали вже на 50 осіб і на 50 днів харчі даром від чеського Черв. Хреста. Проче мусять докуповувати.

В Ясіню зорґанізувався „Культурно-просвітний кружок (русько-чеський); головою начальник почти Чех, Углїш, секретар Галичанин дир. школи Водонос. Їм треба книжок.

На днях 11-го чи 12-го жовтня відбулися в Ужгороді збори Галицьких і Карпаторуських комуністів. Предсідателем був Карпаторос Мондок. Крім того були Галичане: Блажкович і Устиянович.

Для наших робітничих сотень на Прикарпатській Україні конче потреба ґазет і книжок.

На Прикарпатській Україні і в Словаччині є слідуючі галицькі робітничі сотні:

1) Ужгород — команд. сот. др. Давидяк, помічник пор. Козак;

2) Михайлівці — комендант пор. Заворотюк, помічник, пор. Босаків;

3) Словенське Нове місто — комендант пор. Зелінський, помічник хор. Величковський;

4) Вояни — комендант пор. Мамчур;

5) Драгнів — комендант чет. Білинський, помічник четар Строцький;

6) Гушт (ще кілька днів буде в Доманівцях коло Ужгороду) комендант хор. Мартинець.

В таборі у Вранові є около 15 старшин (найстарший сотник лікар др. Свідерський) і около 25 стрільців. Стан людий там вічно зміняється, бо нові збіґці приходять, а старих приділюють до робітничих сотень.

Серед кругів У. С. С. по таборах, як також зі сторни поодиноких осіб У. С. С. виринає думка зорґанізувати У. С. С. на еміґрації через зорґанізованнє Ради У. С. С. на взір Ради С. С., яка би на еміґрації видавала своє видавництво, продовжувала стрілецькі традиції, звичаї, видавала описи военних походів і т. д.

Протест У. Н. Р.

Польські часописи доносять з Риги, що представник У. Н. Р. сенатор Шелухин, вручив голові польської мирової делеґації Домбскому протест проти визнання Польщею „де факто" радянської України, через переговори в Ризі. В протесті сказано, що народня Україна буде боротися безпощадно з большевиками, як загрожують цілому світу.

Особисті вісти з Великої України.

Ми одержали отсе письмо: Доводжу до відома Українців в Галичині, що в місті Балті (Под. ґуб.) відкіля я недавно приїхав, находяться священики: о. Дидик, о. Манько, о. Рибчук, проф. Ратич з женою і пані: Орунова, Люнцева, Починківна. Всі здорові, готовляться відправитись в Галичину і ожидають паспортів.—Сотник Кузмич Стещенко.

Ґубернатор Жаткович про положеннє на угорській Україні.

Ґубернатор Жаткович заявив редакторови чеської часописі „Моравско-слезки Деннік", що всі політичні партії угорської України годяться, щоби вибори там відбулися в грудні. Земельний уряд уже поробив на сей час всі старання, за виїмком мармарошсиґітського округу, де вони добігають кінця. При виборах рішаючим чинником будуть соціялісти і аґрарники. Мадяри, що по своїм тенденціям поділилися на маломіщан, соціялістів і комуністів, не богато матимуть впливу на вибори. Жиди вже відцуралися свого переворотового романтизму і політика уряду їм більше на руку, чим мадярська іредента. Треба надіятися, що у виборах дійде до керми більшість із льояльним змислом і хистом до творчої праці. З поправою адміністрації комунізм на Угорській Україні слабне. Всі словацькі партії бачуть свого суспільного ворога в Мадярах. Православна пропаґанда будить заворушення. Духовенство вже присягло републиці, а одна частина стоїть по стороні епископа Паппа. Як тільки будуть узгляднені соціяльні домагання клиру, попи будуть льояльні.

Ґубернатор Жаткович по виборах думає уступити і їхати до Америки.

Дивний, страшний конвій.

Улицями Львова перейшов оноді цілий ряд арештованих. Приведено їх із східногалицьких повітів. Були між ними мущини й жінки. У кождого вязня була рука скована з ногою. Було їх всіх около сорок.

В Коломиї в театрі В. Коссака гостинні виступи славнозвісного артиста-режісера М. К. Садовського і артистки київського театру С. Стадникової, у вівторок 12. жовтня в „Наталці Полтавці" і в середу, 13. жовтня в „Запорожці".

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

СЕНАТОР ГАРДИНҐ НА ПАНАМІ.

БАЛЬБОА, Панама, 25. падолиста. (Пр. Тел.). — Сенатор Гардинґ прибув до Панами саме в добрий час. Він приглянувся перестарілим способам оборони каналу і думає над способами їх направи.

З нагоди „Дня Подяки" відбувся тут політичний бенькет, в якому взяв участь Гардинґ і президент Панами Поррас. Він висловився підчас обіду, що населеннє Панами має страх перед Америкою, щоб вона його не поглотила, а Панамці мають доконче вдержати свою независимість.

Відповідь Гардинґа дуже успокоїла присутних Панамців. Навіть надіються, що Панама відступить Америці остров Табоґа на Тихім океані, який знаменито надається до оборони каналу.

АМЕРИКА ДОМАГАЄТЬСЯ РІВНОГО ПРАВА ЩО ДО МІЖНАРОДНИХ МАНДАТІВ.

ВАШІНҐТОН, 25. падол. (А. П.). — Американське правительство чемно повідомило Велику Британію, що вона не думає зрікатися своїх прав і привилеїв що до мандатів, забезпечених її в мирових договорах. Що більше, Америка надіється, що її дадуть також слово в справі умов тих мандатів, заки їх введеться в життє.

Про ту справу говориться в ноті, яку вислав секретар Колбі до британського правительства, а в ній порушив спеціяльно справу нафтових піль в Мезопотамії.

НАПАД НА БРИТІЙСЬКУ ФЛЯҐУ В НЮ ЙОРКУ.

В четвер, в День Благодарення, відбувалося в нюйорській католицькій катедрі заупокійне богослуженне за ірляндського патріота, Церков була виповнена по береги, а після богослуження вийшли учасники на двір і сейчас почали домагатися усунення британської хоругви з дому славного „Юніон Клюбу" на розі пятої евені і 51 улиці. Коли управа клюбу цего не зробила, посипався град каміння, зеліза, і всього, що було під руками, на дім, а головно на великі вікна будинку. Демонстрація тривала з пів години, заки змогла прибути поліція і розігнати демонстрантів.

ПРЕЗИДЕНТ ВИЛСОН УВІЛЬНИВ НІМЕЦЬКОГО ЗАГОВІРНИКА.

ВАШІНҐТОН, 24. падол. — Президент Вилсон помилував Франца фон Рінтелен, Німця, капітана німецької фльоти, засудженого о заговір проти Злучених Держав на 4 літа вязниці. Рінтелен буде міг вийти на волю, коли зобовяжеться виїхати з Америки перед днем 1. січня.

РАКЕФЕЛЄР ДАЄ 64 МІЛІОНИ НА ДОБРОДІЙНІ ЦІЛИ.

З нагоди Дня Подяки і на спомин своєї небішки жінки, дав звісний богатир, Джан Д. Ракефелєр нових 63,763.357 долярів і 37 центів на ріжні публичні добродійні цілі, головно на заведення для жінок і дітий. В той спосіб Ракефелер роздав до тепер загалом 475 міліонів на добродійні цілі, перевисшив отже під тим зглядом Андрія Карнеґі, звісного філянтропа, що помер минулої зими.

З РОСІЇ.

СОВЄТИ ВПУСКАЮТЬ ЧУЖИНЕЦЬКИХ КАПІТАЛІСТІВ ДО РОСІЇ.

ЛОНДОН, 25. падол. — **Найвисша економічна советська Рада — як про це сповіщає бездротна телеґрама з Москви сьогодня — видала розпорядок („указ"?), в якому зясовані загальні засади, на підставі яких вільно буде чужинецьким капіталістам використувати природні богацтва Росії.**

Новий закон дозволяє чужим капіталістам розвивати природні богацтва Росії, а за те вони дістають право вивозити за границю частину своїх виробів.

Советське правительство обіцює чужим капіталістам, що воно не знаціоналізує, ані не сконфіскує ані не зареквірує нічого з того маєтку, який ці капіталісти вложать в російські підприємства. Капіталісти будуть мати право наймати робітників і працівників згідно зі законом про працю в Росії.

Вашінґтон Д. Вандерліп, американський міліонер, який заключив важний економічний договір зі советами, сказав сьогодня, що сей переворот в економічній політиці русского правительства есть простим вислідом його поїздки до Москви в чисто бизнесових справах.

Вандерліп каже, що підчас його першої конференції зі советами, большевики наставали на те, щоби всі концесії виконувано лише на підставі советського права.

Він відповів, що ніодин Американець не згодиться на такі услівя і конференція розбилася. Другого дня одначе його повідомлено, що концесії будуть признані без обмежень що до способів розвитку.

ФРАНЦІЯ СКЛОНЮЄТЬСЯ ТОРГУВАТИ ЗІ СОВЄТАМИ.

ПАРИЖ, 25. падол. (А. П.). — Премієр Лейґі заявив перед комісією закордонних справ в палаті послів вчера вечер, що він есть за тим, щоби знести бльокаду довкруги Росії. Тому, що советське правительство дійсно есть чинне, тому французьке правительство дало дозвіл французьким купцям і промисловцям вести такий обмін з Росією, який лише вдасться.

Говорячи про недавне пораженне барона Врангеля, сказав премієр, що це ще нічого не значить і що Франція увільнена від всяких зобовязань супроти нього. Франція живить тепер армію Врангеля з чисто людського обовязку, але не буде цего робити довше ніж треба,

СОВЄТИ НА СПІЛКУ З ТУРЕЦЬКИМИ НАЦІОНАЛІСТАМИ ПЛЯНУЮТЬ УВІЛЬНИТИ МУЗУЛМАНІВ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 23. падол. (А. П.). — Умова, заключена межи русскими советами і турецькими націоналістами, про яку дійшли сюди приватні вісти, обіймає між иншими такі точки: Територіяльну независимість Туреччини на території заселеній Турками; Росія і Туреччина зобовязуються увільнити музулманські краї, такі як Індія, Альжир, Єгипет, Марокко і Туніс з чужого ярма і дати їм независимість; Росія признає независимість музулманських держав на своїй території і забезпечує їхню незалежність.

Инші точки умови містять постанови що до взаїмної помочі межи советами і турецькими націоналістами.

З НАРАД ЛІҐИ НАРОДІВ.

ЗАПРОШУЮТЬ АМЕРИКУ ПОМОГТИ ВІРМЕНІЇ.

ЖЕНЕВА, 25. падол. (Н. Й. Таймс). — Ліґа Народів вислала до Злучених Держав та до членів Ліґи запрошенне, щоби зголосилися добровільно посередничити межи Вірменією і провідником турецьких націоналістів, Мустафою Кемаль пашею. Президента Вилсона прошено, щоби він означив границі Вірменії.

МОЖЛИВА ЗМІНА МИРОВОГО ДОГОВОРУ З ТУРЕЧЧИНОЮ.

Загально думають, що французьке правительство, подаючи думку переговорів з Мустафою Кемаль, хоче не лише помогти Вірменії, але також і змінити договір з Туреччиною. Французькі ґазети зовсім ясно вказують, що инші турецькі питання можуть бути предметом нарад.

Сьогодня не було засідання Ліґи, а найблизша нарада відбудеться у вівторок.

ПРОТИ ДОПУЩЕННЯ БОЛГАРІЇ.

ЖЕНЕВА, 25. падол. (А. П.). — Сербія, Румунія і Греція формально повідомили сьогодня зібранне Ліґи, що вони противні допущенню Болгарії за члена Ліґи, бо це було би великою несправедливостю для згаданих державних народів.

Австрія буде мабуть одинокою державою з поміж давних ворогів, яку допустять до членства в Лізі.

З ПОЛЬЩІ.

МАЛОЩО НЕ ОРУЖНА РОЗПРАВА МЕЖИ ПОЛЯКАМИ Й СОВЄТАМИ.

Большевики стріляли на Підволочиська.

ВАРШАВА, 24. падол. (А. П.). — Мало що не прийшло до збройної розправи межи польськими війсками і большевиками, які дійшли вже до польської (?) границі понад ріку Збруч. Вчера розпочали советські війска бомбардувати місто Підволочиська, яких 25 миль на схід від Тернополя. Польські військові власти протестували проти бомбардовання, іззa якого згинуло 5 осіб а поважно ранених є 16.

Поляки були готові напасти на большевиків, але советський командант вислав делеґацію до міста з поясненнем, що бомбардованнє було наслідком непорозуміння. Большевики думали, що Волочиська лежать на схід від перемирної лінії і що воно находиться в руках Українців.

ФАЛШОВАННЄ ПОЛЬСЬКИХ ПАШПОРТІВ НА ВИЇЗД ДО АМЕРИКИ.

ГАГА, 25. падол. (Пр. Тел.). — Нова фаза зайшла в питанню про пашпорти і еміґрацію до Америки. В північній Европі відкрито, що видано велике число підроблених польських пашпортів, головно молодим людям у військовім віці, щоби вони могли дістатися до Злучених Держав.

Одну серію видано в Ессен, в Німеччині, як кажуть — польським віцеконсулем в тім місті. Вірять, що цю серію приловлено наслідком скорого викриття і осторожности американських властий. Нову серію відкрито останнього тижня; її видали незвісні люди в самій Польщі через підробленнє правдивих німецько-польських пашпортів.

Наслідком інформацій, одержаних в Голяндії, американський ґенеральний консуль зробив несподівану контролю пасажирів, що їхали кораблем Роттердам, з міста Роттердаму до Ню Йорку і межи ними знайшов 6 підроблених пашпортів. Він відмовив тим людям дозволу їхати до Америки. Голяндська поліція задумує тепер завести контролю в Оольдензель на німецкій границі, щоби провірювати пашпорти польських еміґратів, котрі приїздять через Німеччину, щоб недопустити їх до Голяндії, бо німецькі власти не дозволяють знова таким людям вертати до Німеччини.

SVOBODA (LIBERTY)

...newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893.

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief
ANDREW SAWKA, Business manager.

...ed as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City N. J., under the Act of March 3, 1879

...for mailing at special rate of postage provided for in section 1103 Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918

SUBSCRIPTION United States:		ПЕРЕДПЛАТА в Злучених Державах	
...year	$3.7	на рік	$3.7
...months	$2.00	на пів року	$2.0
...months	$1.2	на 3 місяці	$1.2
...Jersey City and to foreign countries		В місті Jersey City і за границю	
...year	$5.0	на рік	$5.00
...months	$2.5	на пів року	$2.50
...months	$1.5	на 3 місяці	$1.50
Single copy 4 cents		Поодиноке число 4 центи	

...анади належить висилать гроші лише моні-ордером, а не паперовими ..., бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числят 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщуванні в „Свободі" редакція не відповідає.

ДО УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ АМЕРИКИ!

[redacted]

Немає нічого прикріщого, як постійно і безнастанно витягати жебручу руку по милостиню.

І коли се прикре для одиниці, тим прикріще для великого народа. В однім може потішитися, що таку саму жебручу руку витягають і инші засібніщі народи старого світа.

В боротьбі о свою самостійність найшовся наш народ в невимовно прикрім положеню.

Наш край одна велика руїна. Знищено тут в часі світової війни 3.617 шкіл і 246 церков, а по селах 122.442 мешкальних і 233,377 господарських будинків. Після сього прийшли нові знищення. Тисячі людий мешкає в землянках. Сільські господарства остали без живого і мертвого інвентаря. **2.209.000 моргів, себто половина управної землі лежить облогом а одному міліонови українського населення гірських і підгірських повітів грозить сеї зими голод, а і ті, які остали мимо злидні, при життю, хорі на анемію, рахітіс,сирофульозу, туберкульозу, так, що в найліпшому разі тільки 20 проц. жиючих дітий є здорових. 20.000 українських сиріт, в тім 1,500, які приміщені в українських сирітских захистах, потребують негайної помочі. Всім приватним українським школам, яких маємо 25 з 20.000 учеників і учениць, а котрих удержання коштує місячно один міліон марок польських, грозить замкненнє.**

Мусимо прийти з помічю і тим, які все посвятили для народа — **українським полоненим, інтернованим, арештованим, політичним засудженцям, яких тисячі живуть в таборах серед невиносимих відносин і потребують помочі в харчах, теплій одіжі і обуві. Але се ще не все. Голодова смертьзагрожує вдовицям і сиротам по жовнірах і старшинах, інвалідам, тисячам службовиків, яких не принято до служби, тисячам инших безробітних.** Упадає просвітна робота в краю задля недостачі фондів, бо сама „Просвіта" потребує основного міліонового фонду. Заглада грозить всім культурним, всім гуманітарним і просвітним інституціям. **Весь народ перемінився в одну статую великого болю, якому немає рівного ні на світі, ні в дотеперішній історії людства.**

Чужої помочі не дістанемо. Одинока надія на Вас Брати і Сестри в Америці. Знаємо, що вже зібрані там фонди, але з якоїсь невідомої нам причини висилка ся здержана.

Сподіємося, що коли почуєте наш голос розпуки, який підносимо від цілого народа, зрозумієте грозу положення і не тільки не будете отягатись перед негайною висилкою помочі, але розведете плянову, доцільну акцію помочі вигибаючому народови. Всі галицькі політичні партії без ріжниці попирають сю гуманітарну акцію.

Всі наші комітети і організації в Америці просимо негайно висилати зібрані фонди доляровими чеками, виставленими до „Wiener Bank Verein Filiale Lemberg" платними на припорученя Земельного Банку Гіпотечного у Львові. Чек слід післати реджістрованим листом на адресу: Земельний Банк Гіпотечний у Львові ул. Підвале ч. 7., і написати що гроші належить виплатити Українському Горожанському Комітетови у Львові та додати на які цілі належить їх вжити, чи для голодуючого населення, чи для „Рідної Школи", чи для інтернованих і полонених, арештованих і політичних засудженців, чи для воєнних вдовиць, чи для воєнних інвалідів, чи для родин українських старшин і жовнірів, чи для безробітних чи на просвітну роботу в краю. Оскільки не буде подана ціль признасть їх комітет в порозумінню з иншими інтересованими інституціями і товариствами на найбільш пекучі потреби.

Нехай наш голос не полишиться пустим звуком, але хай стане голосом розпуки, що скликує всіх близких і далеких, доконечної, негайної, видатної помочі для добра українського народа, для добра нас всіх.

Всі американські українські часописи просимо дуже о ласкавий передрук сеї відозви.

Львів, дня 1. падолиста 1920 р.

Виконуючий Виділ Українського Горожанського Комітету у Львові:
Др. Степан Федак, предс. **Володимир Целевич**, секретар.

Українське Краєво Товариство охорони дітий і опіки над молодіжю:
Др Р. Чайківський, президент. **Др О. Тисовський**, секр.

Українське Педагогічне Товариство, Головна Управа:
А. Гладишовський, голова. **М. Ластовецький**, секретар.

Головний Виділ Товариства „Просвіта".
Іван Кивелюк голова, **Ярослав Колтунюк**, секретар.

Український фонд воєнних вдовиць і сиріт:
Др К. Студинський, голова. **В. Весоловський**, секретар.

Український Епархіяльний Комітет опіки над воєнними сиротами.
о. Василь Лициняк, голова. **Богдан Гнатевич**, секретар.

Самаритянська Секція Українського Горожанського Комітету у Львові:
Др М. Паньчишин, голова. **О. Кривокульська**, секретарка.

Товариство „Українська Захоронка":
о. Л. Куницький, голова. **Др В. Маковський**, секретар.

Український Дім інвалідів:
Др М. Музика, голова. **С. Кривокульський**, секретар.

ПРОЧИТАЙТЕ ВІДОЗВУ З ГАЛИЧИНИ.

В нинішньому числі нашої газети містимо відозву всіх українських центральних організацій до Українців в Америці.

Ту відозву помістили також всі українські газети в Галичині, отже читали її також всі писменні Українці і Українки в нашім старім краю, котрі тільки мали змогу дістати свою газету.

Тепер відгадайте їх гадку, тих, що читали в галицьких селах, містах і місточках відозву до нас, до американських Українців! Відгадайте, що вони собі думали про те, яке враження їх відозва зробить тутки!

Правда, що їм певно стало трохи відраднійше, що ще прецінь хтось є на світі, до кого вони в найбільшій біді можуть відізватися. Бо вони вже кликали о поміч до всіх, до всіх народів і держав, а з усюди дістали або зраду або неволю. Вони гадають, що ми їх браття, то не будем такі, але інакші і вислухаємо їх просьби. Вони до нас, яко братів і сестер не встидаються простягати своїх рук голодних, хорих, або і закованих, бо вони вірять, що ми тих рук не відтрутимо, бо не будемо мати серця сього зробити. Вони певно гадають собі, що Лях не зможе їх добити, бо ще є Галичани за морем, котрі своєю помочию підтримають знеможених своїх братів і вони видержать і не дадуться зломити. Вони гадають, що ми всі прочитаємо їх відозву і певно обчисляють, коли та поміч вже може бути в Галичині. Відозва видана у Львові, в другі роковини проголошення Галицької Української Народньої Республіки, отже вони певно обчисляють собі, що наша поміч буде у них на їх сумнє українське Різдво, яким зачнеться їх новий рік страдання, 1921-ший.

Вони знають, що се одинока поміч, яку ми їм тепер можемо дати, хотяй певно хотіли-б дати більшу. Але і на неї вони будуть вижидати на Різдво і по Різдві. Будуть слідити у своїх конфіскованих і переслідуваних Ляхами газетах за вістками зза моря, з далеких вільних країв, Америки і Канади: А чи то правда, що там є браття і сестри катованих Ляхами Галичан і Галичанок, котрі мають до них серце і їх рук не відтрутять?

Ми маємо їм дати відповідь, не хитру, викрутну і масненькими словами, але долярами!

Вони пишуть до всіх українських організацій, товариств, громад і до кождого Українця та кождої Українки зокрема. Отже і до Вас і до Вашого сусіда і до кождого, кого стрінете. Ви маєте його спитатись, таксамо як він має право Вас спитатись, чи і кілько дали Ви на поміч старому краєви. Є люди, котрі мають гроші, а ніколи не дають, а все тільки викручуються від жертв і вони тішаться, як можна других критикувати і викручуватись від жертв. Але тепер не викрутиться, бо Ви йому скажіть: „То пішліть самі просто до Львова, без нікого, без жадних комітетів і покажіть нам ресіт, що Ви вислали до Українського Горожанського Комітету у Львові. Інакше Ви не маєте права зватись Українцем!"

Є люди богаті, котрі можуть і повинні дати більшу суму, то власне нині мають нагоду се зробити!

Як кождий з нас зробиться добровільним агентом нашого старого краю і буде того свого обовязку пильнувати щодня, то будьмо певні, що наші браття і сестри в Галицькій Україні по Новім Році не скажуть, що ми були глухі на їх благання і замкнули перед ними серця і калитки, але пришлють нам подяку, що вони таки знайшли за водою, своїх братів і сестер, котрі може одинокі не покинули їх в найстрашнійшій біді.

1. XI. 1918.

(З львівського українського дневника „Вперед" з 31. жовтня с. р.).

„Upaść może i naród wielki; Zginąć tylko nikczemny".

І вже два роки минуло...

Від того похмурного, осінного дня падолиста, котрий як радісний а одночасно важкий спомин полишиться нам на довгі літа і з роду в рід буде передаватись будучим поколінням. Як переломова хвилина, що підняла до нерівного бою пасивну масу; що з трупи і зпід пороху століть підняла державну думку і заставила українське громадянство **Придністрянщини** здати іспит, що воно вже політично дозріле.

Як ненадійно прийшла та хвилина, хоч була вона льогічною консеквенцією розвиваючихся подій!

Народ повстав і тим оружем, яким ще недавно боронив чужих династичних інтересів, став охороняти се, що йому яко власникови сеї землі, належалось: **Право самому рішити про свою долю і про свою державну приналежність!**

Більш нічого, тільки се право.

Чиж не за те кервавився український мужик і робітник на стоках Цитаделі; дусився в мурах Фердинандової казарні; босоніж переходив цілу Галичину, і без набою, голими руками бажав зберегти свою і своїх дідів землю?

Чиж не за те право ішли з димом східно-галицькі села? Тисячі трупів лягло чи не за нього?

Право, воля народу, мусіли уступити перед силою міцнійшого.

Воля кількаміліонової народньої маси була знову знехтована на очах цілого культурного світа. Переможена, гола, обдерта, без амуніції стотисячна армія відступала далеко від батьківських загород, уносячи із собою трагедію власної душі; навмання йдучи на зустріч новим ударам жорстокої долі, на смерть у херсонських степах; на довгу скитанину без проводу і виходу.

Сей трагізм щойно сьогодня нам зрозумілий.

По дволітній, твердій школі, по тих ранах, які ніколи не залічуються; по тих стонах, які ще по нинішній день несуться.

Чиж сила міцнійшого вбила нашого духа? Чи похилила наші голови і пхнула на шлях резигнації?

Народи не мруть. Їх вбити не можна. Вони можуть на хвилину податися, заховуючи глибоко в душі свій біль, одначе ніколи не резигніють з раз задуманого і начатого.

Не даремними були змагання, жертви, ряд могил, які ще не вспів і ніколи не зможе вкрити бурям забуття. Народ-мученик, всіми покинутий, полишений лише на власні сили, не стратив ще сили. Він не позбувся ще бажання бути самостійним іувереном на тих землях, що зрошені його потом і кровю. І те бажання буде він завсіди і всюди голосити, буде його обстоювати і для нього страждати.

Два роки минуло від 1. падолиста 1918 р.

Від сего моменту, що творить один з епізодів безпримірної боротьби цілого українського народу за свою державну самостійність, за право, яке він окупив довголітніми терпіннями і поневоленнем.

На великій руїні, в огнях невгасаючої боротьби осталася одна непереможена віра в прихід ясного, визвольного дня. На всіх просторах української землі лишилась вона, яко доказ невмиручости народньої душі і тих спільних інтересів, яких не в всилі розєднати штучні, переходові кордони; яка остаточно полишиться переможцем всіх актів і плянів, проти неї спрямованих.

В минулих епізодах, осяяних бажанням **„добути або дома не бути"**; в болючик невдачах і конфліктах, в муках і терпінях народньої маси; в злощасній долі і здавлених поривах—черпати буде народ-мученик не зневіру, але гарт, цілющу силу для дальшої боротьби.

Народ не вмер. Він живе!...

АМЕРИКАНСЬКІ ГАЗЕТИ ПРО ПЕТЛЮРУ.

Коли Петлюра ще міг удержатись при помочі галицького українського війска, яке перейшло було по нападі на Галичину за Збруч в силі 130.000 люда, яке билось і проти Польщі і проти большевиків, то тоді ані в аліянтів ані в уряду Злучених Держав ані навіть в публичній опінії в Европі і тут він не знаходив підпертя. Навпаки, підперте діставали його вороги, Польща і Денікін. Аж коли невдачі загнали його у промахи і коли вкінці упав, спогадали його не злим тихим словом. Як то все буває, що того, хто перестав бути, згадують добре, хотяй би його й не любили, а то тому, бо не шкідливий.

Петлюра кликав: „Антанто, вмираючі тебе поздоровляють"; розсилав місії; розсипав гроші; благав о поміч. А поміч діставала польська шляхта і російська, що ішла забором на Україну.

Тоді аліянтська преса й американська не казала, що се зле; що Петлюра патріот, герой і т. д.

Аж як впав Колчак, Денікін, Юденіч, Врангель, і вкінці й Петлюра, та преса вже називає його патріотом і героєм. Чому? Тому, що остались не генерали царські, а большевики.

В минулий второк подали ми голос нюйорського „Таймса", котрий все бувало мав теплі слова для царських генералів, а тепер Петлюру називає найкрасшим українським патріотом. Тепер подамо подібний голос клівлендської газети „Плейн Ділер". У виданню з неділі, дня 21. с. м., сей дневник пише в передовиці п. з. „Петлюра слідуючий" ось-що:

Заключивши мир з Поляками і вибивши Врангеля, останнього лідера російського протибольшевизму, червоні (большевики) тепер готові обернути свою увагу на Петлюру. Петлюра, мимо деяких яких похибок, показався спосібним провідником українського народу. Ленін давно тому постановив, що українська самостійність мусить бути визначена кровавим знаком советизму. Петлюра виступив проти сього указу і протягом двох літ, з перемінним щастем, він удержав волю бодай у частині просторого краю України. Тепер Петлюра вже цілком наглядно є на кінці свого мотузка.

З доволі значним успіхом Петлюра воював російських большевиків; проти-большевиків і Поляків. Його найбільшою ризиковною пробою був союз із Польщею, через який він сподівався відібрати всю Україну і запровадити цілком независиму державу. Проба була нещасливою невдачею. Польща вратувалась битвою під Варшавою, але вона не могла вратувати України. Мир в Різі між Польщею і Москвою не бере під увагу України. А тепер армії Троцького, не спиновані жадною російською опозицією, готові обернутись на Україну.

Петлюра буде побитий, і він разом зі своїми розбитими війсками, буде імовірно глядати захисту в Польщі. Ціла Україна буде установлена яко советська ержава, номінально (з. назви) самоуправна, але на ділі під безпосередною контролею Москви. Мрія про українську самостійність скінчиться, і відстрашаючі будуть царити над урожайним краєм.

З многих повоєнних трагедій мало було більше яскравих як ся Петлюрина. Безперечно опортуніст сей малий урядник, котрий найшов в російській заверусі нагоду для себе стати провідником великого народу, показався розумним, відважним і патріотом. Його слушно (?) критикували, що воював Денікіна і сим не прямо але всетаки сильно помагав большевикам, котрі саме тепер мають його знищити, але Петлюра вірив, що Денікін і Троцький є однаково небажані, та що триумф Денікіна скінчився би новим загарбанням України Москвою. Критикували його за його коштовну війну проти Польщі в Галичині (ся війна була ведена силою і коштом Галичан!), але і в сьому він робив усе, що було в його силі, щоби принести волю своїм братам Українцям. Він був вюнким, повним сили провідником, і він відіграв смілу гру, але вкінці програв. А Україна, якої одинока (?) надія лежала в його живому і смілому проводі, здається, стратить небаром все, за що вона боролась, і все, що її народ вважав за найдорозше.

А ДОЛЯ ЛИШ СМІЄТЬСЯ...

Підписав Петлюра угоду з Поляками і віддав їм Східну Галичину, бо ще мало деяких Українців історія навчила, що Ляхи жадної умови не додержують.

Тепер Петлюра втік до тої Східної Галичини, а Ляхи його війско, війско союзника, розоружують і відсилають до... таборів полонених.

СПРАВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Англійська преса і Східна Галичина.

Лондонський дневник „Daily Telegraph" з нагоди перемиря в Різі пише:

Не можна забувати, що лінія завішення оружа, на яку згодились большевики, не мусить конче остати граничним кордоном Польщі на Сході. Лінія ся іде здовж окопів Гінденбурга і частинно зелізничим шляхом Рівне-Вильна, і має безперечно велике стратегічне значіння для Польщі, як довго небезпека нової офензиви совєтської армії не проминула ще. А що коаліція силою не може боронити Польщі, то не може покищо відібрати від неї так важної оборонної лінії. **Але колиб Польща обставала при постійній окупації територій з населенням в більшости не польським, то скорше чи пізнійше мусілаби числитися з національною неказвистю зі сторони Росії й України, коли там привернеться порядок, достаток, а в певній мірі і військова сила.**

Позатим Польща зобовязалась примінитись до рішень Найвисшої Ради і полагодити справу своїх границь порозумінням із сусідами, з виїмкою Литви, де справу має порішити сама Ліга Народів. Є одначе певним, що Найвисша Рада не спротивиться клявзулі, що советська Росія зрікається Східної Галичини. **Але сумнівним є, чи також советська Україна, яка також була заступлена в Різі, виступить з такою резигнацією як советська Росія.**

Директорія Петлюри признала право Польщі до Східної Галичини, **але мимо того, що париська конференція дала з початку Польщі цілковитий мандат до Східної Галичини, то одначе се рішення відкликано в Спа, де Льойд Джордж обставав при тому, щоби про будучину Східної Галичини рішило саме населення.**

І В СТАРОМУ САМБОРІ ПАНЩИНА!

(З львівського українського дневника „Вперед").

Зі Старого Самбора пишуть:

Від якогось часу магістрат виганяє Українців і Жидів з найбіднійших сфер до безплатного товчення каміння на дорогах. Магістрат, замісць дати їм спромогу зарібку—використовує їх знемощілі сили до безплатних робіт і до таких як товчення каміння.

Чиж би і магістрат в Старому Самборі йшов слідами ріжних князів Сапегів, які у себе вже давно завели панщину?

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

Українець посадником Жіжкова.

Посадником міста Жійкова в Чехії є Українець, д-р Костиркевич, родом з Тернопільщини. В Чехії живе він уже довший час і працює як асистент проф. внутрішних недуг на медичному факультеті німецького университету д-ра Раудніца. Коли в Празі відбувався конгрес „Вільної Думки", одночасно в Жіжкові відбулося віче, уладжене прихильниками „Вільної Думки". На се віче загостили теж деякі учасники конгресу, яких привитав д-р Костиркевич.

Українське студенство на чужині.

Український студентський союз в Празі помістив в газеті „Трібуна" заяву з нагоди виступів чеської преси проти чужинців, особливо студентства, „яке робить заколот в теперішньому політичному життю Чехословаччини".

Українське студентство—читаємо у заяві — находиться тепер у критичному моменті. **Йому відібрано змогу студіювати на власній землі.** Одиноким славянським народом, що остався прихильним українським студентам, є чеський нарід. Від самого початку відчували українські студенти дружну прихильність братнього народу. Тому то супроти виступів преси проти „чужих, небезпечних, шкідливих елементів", під якими треба розуміти чужих студентів, українське студентство вважає необхідним пригадати чеській суспільности своє тяжке положення, в переконанню, що чесько-словацька суспільність не стане ворожо відноситись до нього. Українське студенство не веде політичної агітації і не думає нарушувати чесько-словацького публичного життя, а тим менше організувати якінебудь бунти проти чесько-словацької республіки. Українське студенство одного бажає: студіювати і пізнати, як найбільше докладно чесько-словацький народ, його історичні, культурні і господарські відносини, щоби могло в будучині працювати для зближення обох народів, що може бути для них тільки користю.

Підписали: **Матвій Стахів**, голова; **Кость Паньківський**, секретар.

В Бригідках у Львові

находяться між иншими, такі арештовані Українці: Шпикула Павло з Товстого, Рава Андрій, Пашковський Юліян, Пашковський Володимир, Москва Микола, Дрибанюк Онуфрій, Кілімар Осип, Заброцький Василь, Кобель Михайло, Куйбіда Петро, Пуляк Семен, Дроздовський Степан, Голубець Степан, Штайн Яків, Кремер Йосиф, Лиса Текля, Лаврук Тетяна, всі з Борщева, Мельник Володимир, Мрочковський Франко, оба з Тернополя і Коцур Іван з Сокальщини.

ПРОВІДНИКИ СОВІТСЬКОЇ РОСІЇ

В одному з останніх чисел подав „Journal de Geneve" сильветки провідників совітської Росії, які подаємо в перекладі.

Ленін.

Ленін живе без жадного комфорту в Кремлю. Мимо цього, що він є президентом Ради народних комісарів, не має він виконавчої власти як би можна було думати а дає напрям комуністичній думці. Він викладає цю думку в ясних і простих висказах. Його тонкі плякати розповсюднені міліонами примірників, вдираються до найменших сіл. Заразом апостол і евангелист державного устрою він є рівнож його фільософом.

Ленін має богато трудностий в тім, щоби пристосуватися строго до правил життя, які видано для його співгромадян і вдає, що ніби то він завважує, як другі проводирі совітської републики не заховують цього самого аскетизму. Розказують, що якійсь селянці, яка прийшла тільки тому, щоби принести йому гуску, він наговорив дурниць, звертаючи увагу, що накази апровізації забороняють цю додаткову поживу. Навіть тоді, коли він прибитий на дусі потребував конче кращого відживлювання, він не хотів прийняти більше понад свою пайку; треба було аж паради збору лікарів і урядників, щоби його наклонити до пиття вина, треба було покликуватися на те, що хороби мають право на спеціяльні правила. Отсі оповідання є предметом особлившої уваги і розмов бідних людий. Вони причиняються до популяризовання діла Леніна і притягають до нього рівнодушних.

Ленін носить просту одежу — мягкий ковнір і блюзу — і його можна би взяти при стрічі на улици, за дрібненького журналіста провінції. Тільки він показується рідко, а коли показується то в шатах, які могли би впливати на уяву товпи — наприклад в театрі, де його сільюетка і його монгольське обличчя відбивається від стіни витапетованої одною червоною краскою.

Культ його особи перевисшає, що до сили обожання, яким горів мужик для небіщика „батюшки". Люди складають присягу на його образ. Його слова повторюється до нескінченности тисячами знаціоналізованих фонографів, які кружляють в клюбах большевицької партії. Ціла комуністична Росія палить кадила у його ніг.

Він сам, о характері незгармонізованім, де тертя екстремів викрешує іскри, вишукує з ненавистю рештки старого режіму, і брутально нищить їх без відпочинку та холодно мов лід, підписує засуди смерти.

Троцький.

Троцький (Бронштайн) народний комісар для війни і президент совітів салдатів революції, з походження німецький Жид, держить найбільшу, виконавчу власть у державі. Горячий пропаґандист, з рідко бувалою фізичною відвагою, він в цілости створив це чудо — червону армію і можна сказати, що тільки йому завдячують мешканці Москви ці величаві військові свята, які він їм устроїв останнього року, проганяючи одного за другим: Юденіча з Естонії, Колчака із Сибіри, Денікіна з Криму. Все вказує на те, що Троцького не люблять а ще менше поважають. Факт, що одного з його близьких родичів, директора інтендантури, поставлено перед суд за пaскарство, йому богато пошкодив.

Радек.

Радек (Собельзон) чоловік рухливий і діяльний, котрий щойно перейшов трийцятку, виповнює функції загального секретаря III-го Інтернаціоналу. Він жиє між Москвою а Берліном. Богато людий думало, що він зістане народним комісарем для зовнішних справ. Одначе як він вияснював, з жалем одній з повірених собі осіб: „це було неможливе, я є Жидом і польським Жидом". Радек, цілковито занятий особистими зносинами з закордонною пресою, а що до инших справ, послугуючися Чічеріном, як би якім манекіном, заховав для себе відділ комуністичної пропаґанди в Німеччині і в Польщі. Означується його звичайно як будучого шефа совітів, які по думці максималістів повинні зродитися в Варшаві і в Берліні. На нього покладають надію, як на одного з будучих провідників північи Середної Европи.

Зіновєв.

Зіновєв (Апфельбавм) старий і вірний приятель Леніна, рівнож Жид, є президентом III-го Інтернаціоналу, як Радек його секретарем. Він є рівнож президентом „Комун північної Азії" (Петроґраду і його околиці).

Каменєв.

Каменєв (Розенфельд), президент совіту робітників і салдатів Москви, також Жид, рівнож від довгого часу звязаний з Леніном, відповідає типови „сальонових большевиків". Зручно веде переговори та по мистецьки зводить до згоди впрост противні інтереси і задля цього тішиться славою того, що потрафить розвязати найделікатнійші справи. Його вибрано послом до Льондону. Він є найбільше Европейцем і одним з пяти голов большевицької Росії.

Пять голов совітської республики.

Ленін, Троцький, Радек, Зіновєв і Каменев працюють в цілковитій згоді з собою. Вони мають владу, по яку ніоден монарх не смів сягати. Коли часом здавалося, що між ними повставали якінебудь ріжниці, то це було тоді, коли ці мужі задумували показати антанті, що вони не творять собою блоку, як це в дійсности є. Здається, що не має причини, щоби якінебудь трудности могли їх розеднати.

В цім гурті Ленін грає ролю папи, Троцький Наполеона, Радек є дипл共матом, Каменев є паном Москви а Зіновєв опановує Петроґрад і одночасно є президентом III-го Інтернаціоналу.

Каленін.

Отсе особистости другого ряду. В них передовсім Каленін, президент виконавчого центрального комітету, одинокий правдивий селянин, що сповнює високі функції, символ, що повинен усосібнювати, в очах сільського населення селянську диктатуру, відбуває довгі подорожі з одного на другий кінець краю, задержуючи свій люксусовий ваґон, давнійший поїзд великого князя Николая, в місточках та селах, позволяючи себе подивляти бідним народом, що зближається до нього, щоби йому передати свої бажання.

Невський, його заступник, рівнож русский від ріллі, одержав спеціяльну повинність розповсюдження комунізму поміж рільним робочим народом. Каленін має тільки обмежений вплив.

Чічерін.

Чічерін правдивий русский, навіть дворянського походження, зневолений повинуватися волі центрального виконавчого комітету комуністичної русской партії, а Радекови з осібна. Він виглядає як професор в потребі і робить вражіння чогось анормального, принимаючи ноти горячкою, одначе з виглядом, як би він не зрозумів скорше як в дві мінуті по тім як розмовляючий скінчить. Московська людність радо бавиться особливостями свого комісаря для зовнішних справ. Він спить в день, в ночи працює. Його посуджують о заживання кокаїни.

Луначарський.

Луначарський займався тим, щоби навчити нарід читати. Він розвинув школи, бібліотеки, музеї, оначе загально взявши його програма лишається ще на папері. Луначарський — це здібний чоловік, добрий бесідник і талановитий журналіст.

Сталін.

Номіж народніми комісарами, Сталін, з походження Кавказець, якого подорожі до Польщі, України і Фінляндії здобули рекорд, кермує міністерством націй. Маючи довіря своїх товаришів, він розвязує щоденні трудности, які приносить зі собою правління многими народами, що від Петроґраду до Владивостоку замешкують давне царство. Від него залежать совіти, утворені чужинцями, що осталися ще в Росії і привернулися до большевизму, як совіт Німців, Хорватів і инших.

Раковський.

Цікава то особа цей Раковський, давний румунський боярин, президент радянської республіки України, покликаний на це становище власне з причини свого походження, бо русский міг би видаватися надто імперіялістичним для Українців, а Українець надто імперіялістичним для русских. По інтимній думці правительства Москви, так як Радек стане головою комуністичного руху на захід від Буґу, Раковський кермувати-ме будучим комуністичним рухом Румунії. Одначе ця година ще не вибила.

Риков.

Найважнійшою установою економічною совітської республіки є „Комісаріят суспільного господарства", якого голова Риков, так добре, як ніхто, зрозумів практичні проблеми комунізму і переводить націоналізацію промислу, надїл сирівців і фабрикатів і згідно з відповідними комітетами, унормовання платень. Коли перед кількома місяцями, Ленін занепав на здоровлю і здавалося, що він вже не подужає, повстало питання чи Риков не стане на його місце, на чолі совіту комісарів. На цім становищу він був би тільки знаряддям в руках других шефів республіки.

Лежава.

Подібне становище в области економічних питань займає Лежава, котрий веде агенди переходного комісаріяту зовнішної торговлі. Він то проводить Централею кооператив. Звісна річ, що по Марксовим принціпам приватна торговля в Росії заборонена. Держава монополізує всю продукцію і весь внутрішний розділ і вона одна тільки має привілей торговлі із закордоном. Віднестися до кооператив це значить увійти в зносини із самим урядом совітів. От, що вияснює тісну звязь двох адміністрацій.

Адміністрація „Свободи" просить п. Н. Федчука з Вінніпеґ, Канада, подати свою теперішну адресу в справі бизнесовій.

PETLURA NEXT.

Having made peace with the Poles and having wiped out Wrangel, the last leader of Russian anti-bolshevism, the reds are now ready to turn thei rattention to Simon Petlura. Petlura, despite some glaring errors, has proved himself an able leader of the Ukrainian people. Lenine long ago decreed that Ukrainian independence must be branded with the bloody mark of sovietism. Petlura defied this ukase, and for two years he has, with varying success, maintained freedom in at least part of the vast realm of the Ukraine. Now Petlura is quite clearly at the end of his rope.

With more than moderate success Petlura fought Russian reds and Russian anti-bolshevists and Poles. His greatest venture was the alliance with Poland, through which he expected to recover all of Ukrainia and set up an absolutely independent state. The venture was disastrous. Poland was saved by the battle of Warsaw, but Poland could not save Ukrainia. The peace of Rige between Poland and Moscow makes no account of Ukrainia. And now Trotzky's armies, unhampered by any Russian opposition, are ready to attend to the Ukrainians.

Petlura will be vanquished, and he and his shattered armies will probably take refuge in Poland. All Ukrainia will be set up as a soviet state, nominally autonomous, but in reality under the direct control of Moscow. The dream of Ukrainian independence will be ended, and the abhorred Bolsheviki will rule the fertile land.

Of the many post-bellum tragedies few have been more poignant than that of Petlura. Admittedly an opportunist, this petty departmental clerk who found in the Russian upheaval his opportunity to become the leader of a great people proved himself wise, brave and patriotic. He has been justly criticized for fighting Denikine and thus indirectly but powerfully aiding the Bolsheviki who are about to destroy him, but Petlura believed that Denikine and Trotzky were equally undesirable and that Denikine's triumph would have resulted in the reabsorption of Ukrainia by Muscovy. He has been criticized for his costly war against the Poles in Galicia, but in this, too, he was doing his utmost to bring freedom to his fellow Ukrainians. He has been a shifty, resourceful leader, and he has played an daring game, but at last he has lost. And Ukrainia, whose sole hope lay in his vigorous and daring leadership, seems about to lose all that she has fought for and all that her people hold most dear.

(From the Plain Dealer, Cleveland, Ohio, November, 21, 1920).

З ТЮРЕМНОГО ПЕКЛА В ЧОРТКОВІ.

(З львівської української газети „Вперед")

В чортківському окружному суді держать около 100 політичних вязнів, з чортківського, бучацького, заліщицького, та борщівського повітів.

Почавши від дня 13. жовтня перестали давати хліб, а від 20. жовтня не дають нічого їсти. Люди сплять на голій землі, в казнях страшне зимно, всі перестуджені, всі сильно кашляють.

Дня 20. жовтня завідуючий вязницею п. Сьвідніцкі оглядав казні і питався кождого о називище, — але через се положенне вязнів не поліпшилося, а навпаки, погіршилося, бо від того дня не дають зовсім їсти. На запитання кажуть, що для арештантів не фасується харчів.

Супроти такого положенння, люди починають хорувати. Кажуть, що один війт помер. Покищо не можна довідатися про його називище.

Арештовані не мають нізвідки ратунку. На ратунковий комітет не дозволено, складок збирати не вільно, до арештованих не пускають.

Ґенеральний делеґате! — кличе „Вперед" — зверніть свою увагу на Чортків, де люди вигинуть з голоду, як той ірляндський мученик! Зробіть порядок, який до Вас належить, бо бучацькі арештовані сидять уже цілий місяць, а ніхто навіть не переслухає їх!

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

НОРТГЕМПТОН, ПА. Тов. „Укр. Січових Стрільців", від. 44, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 23. листопада, о годині 1-шій пополудни, в галі Онущака. На сім мітінґу мають полагодитися дуже важні справи. Кождий член має явитися на сей спеціяльний мітінґ. — А. Чепеляк.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Осип Мельник, Ню Кесел, Па., — спасибіг за вирізку з англійської газети. Використаємо її у „Свободі".

„В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

МИ ТУТ А ВОНИ ТАМ.

Розговір представника „Канадійського Українця" з професором Іваном Боберським, з Европи.

Яко представник Редакції „Канад. Українця" найшов я нагоду розмови з проф. Іваном Боберським, відпоручником української армії, котрий прибув сими днями до Канади.

„Як же вам ідуть ваші відчити?" — запитав я шановного гостя.

„Ви цікаві на мою роботу? — відповів проф. Боберський. — Я дав дотепер в Злучених Державах покищо 21 відчитів в 12 місцевостях". При сих словах шан. гість витягнув свій записник і подиктував мені: „В Ню Йорку я дав 2 відчити, в Шікаго 8, в Гемтремку 2, а по 1 відчитови в Нюарку, Пасейку, Трентон, Вунсокет, Бостоні, Сейлем, Олифанті, Скрентоні і Дітройт. Бажаю тепер в листопаді і грудни дати ряд відчитів в Канаді, щоби ті відчити не прийшли запізно".

„Яку ціль хочете осягнути сими відчитами?" — запитав я дальше.

„Се є мій службовий обовязок", — відказав п. Боберський — „щоби я подав звіт з роботи українського війска і оповів Українцям, котрі живуть далеко від рідного краю, як армія повставала, як росла, як боролася за свободу української землі. Знаєте прецінь, пане редактор, що навіть ті люди, котрі ширять найбільше поступові ідеї і хотілиб усунути війско, прийшли до переконання, що ніякий нарід не є в стані утворити своєї держави, коли не має війска, себто доброго кулака. Ми пережили тепер великі часи, часи творення нашої власної армії. Ми той нарід, що все благав ласки в других і — представте собі — ми Українці прийшли вже до переконання, що то дуже нас понижає, коли думаємо, що лише просьбами осягнемо щось від других. Історія всіх народів минула і теперішна учить, — продовжав дальше проф. Боберський — що лише сильному ніхто кривди не зробить.

„Я оповідаю в моїх відчитах про долю нашої молодої армії за послідних 7 літ, сім літ неначе в казці, де є сім гір, сім долин і сім потоків... Я оповідаю, як український вояк через тих сім потоків переходив... Я приїхав до Українців в Канаді і постараюся зробити відчити у всіх важнійших місцевостях".

„Ви називаєте свій відчит світляним відчитом; цілком нова назва" — сказав я.

Оперши локоть о стіл, відповів мені шановний гість:

„Знаєте, після моєї гадки, в наших часах слова вже переїлись; ухо слухає, а око тужить за вражіннями, за доказами того, що ухо почуло, і коли око спиниться на образі, який представляє оповідану подію, тоді слухач має переконанне, що сам переживає оповідані йому події. Мій відчит є злучений зі світляними образами, які є фотографіями-світлинами. Світлини ті робив відділ „Артистична Горстка" Укр. Легіону, опісля Українського Війска, після моїх вказівок. Світлини виглядають може скромно, бо тут в Америці можна нераз оглядати дивачні і майже неймовірні знимки, але світлини наші не є штучні, лише правдиві. Малисьте нагоду їх бачити на моїм відчиті 11. падолиста у Вінніпегу".

„Так, я бачив і подивляв ріжнородність світлин та велике їх число, може навіть завелике число — 300 образів на відчит, бо ваш відчит тривав 4 години, від 9. до 1. в ночи, однак слухачі слухали витривало і були дуже вдоволені і тронуті".

Проф. Боберський: „Відчит був тут справді задовгий. Я звичайно робив найменьше два відчити по півтретя години, які творили одну цілість. В першім відчиті оповідав я про працю руханкових товариств, Січий і Соколів, спортових і пластових товариств, про вицвіт руханкових товариств, се є стрілецькі дружини і Укр. Легіон в р. 1919—18, про революцію на Україні 1917 р. і обняттє влади через нас Українців в Східній Галичині в р. 1918. В другім відчиті оповідаю про організацію укр. армії, бої о Сх. Галичину, бої о Київ, о Одесу і представляю вкінци стан, в якім Східна Галичина тепер находиться".

Я слухаю уважно енергічних слів і роблю увагу: „На сю тему моглиб ви, пане відпоручник, зробити цілу серію відчитів. Через сім літ переживали ви стільки інтересних вражінь, яких ми, Канадійці, що жили тут спокійно серед снопів і сіна, вам завидуємо. Світляні образи, які збирала Артистична Горстка під вашим проводом і ваші пояснення до них проникають слухача до глибини серця. Дрож пробігає цілим тілом, коли чується про терпіння, які переживала армія і українське населенне на своїй власній землі в обороні власної хати. Знаєте, нам вже і соромно стає, що ми там не були і разом зі всіми вами не могли боронити берегів Дністра і Дніпра... Хочемо поправити неначе на готове"...

Мій гість сидів енергічно підпертий на ліктю і говорив спокійним голосом та переконуючими словами:

„Ми знаємо, вас ділив від нас океан. Зрештою, вояк привик до таких страшних рівночасних, чорно-білих хвиль... Він з крісом в закопі днює і ночує, а там, в запіллю, при музиці співають... А там, в Канаді, за океаном, безпечні від куль, косять пшеницю і числять, який буде з неї зиск... А вояк постійно глядить смерти в очи... Не думає про себе, думає про других... Але нехай же другі його не забувають. Коли війна змете його своєю косою, нехай не забудуть опікуватися його родиною, а коли верне з війни без ноги або без руки, нехай не лишать його голодним і обдертим! А знаєте, що мені в Ню Йорку один сказав? — „А хто їм казав іти на війну?" А чи читали ви, як на зборах одного Союза в Пенсильванії не хотіли члени ухвалити ніякої підмоги для інвалідів українського війска, яке боролось за свободу української землі... Але Українці за морем не можуть забувати також і на тих людий, що потерпіли від війни, яким ворог зрабував майно, спалив хату, якик забрав в полон і увязнив. Коли канадійські й американські Українці не занедбають того обовязку, щоби загоїти рани рідного краю, то не потребують встидатися того, що не брали участи особисто у війні. Бо війна ся була страшна. Всім народам належиться та земля, яку вони замешкують; се святий закон на цілій землі. Кождий нарід має право на свободу в своїй вітчині, а Ляхи роблять з нашої вітчини вязницю для нас... І чи маємо ми без ніякого опору в тій вязниці зігнити?"

Мене болів сміх шан. гостя, котрий щиро сміявся, коли оповідав про серце американських Українців, і я спитав шан. гостя, котрий наглo перестав сміятись і сидів із затисненими енергічно устами: „Я догадуюся, ви хочете своїми відчитами подати вість про долю армії, про жертви війни і спонукати нас до участи у війні доброгою серця".

„Так, — відповів мій співбесідник. — „Навіть держава Америка збирає і посилає датки на тих, що потерпіли в Росії від війни, хоч вони чужі для неї; навіть Англія збирає жертви на хорих, калік і голодних в Европі. Чужі держави розбирають до себе діти з Німеччини й Австрії, щоби там не згинули з голоду. Якби так близше, могла би Канада забрати дещо українських дітий з Галичини до себе на кілька тижнів побуту. В кождій місцевости в Злучених Державах і Канаді повинні робітники і фармери потворити комітети для помочи вітчині, повинні збирати датки і слати їх в Европу у рідний край".

„Як ви думаєте, п. Четар, про пос... тих датків і якби ті датки висилати, щоби вони безпечно зайшли до цілии?" — запитав я.

„Потрібні є датки на немічників (інвалідів) укр. війска; тоді датки слати належить на адресу організатора „Товариства Опіки над немічниками укр. війска", а ним є др. Стефан Смаль-Стоцький. Гроші слати на адресу:

Dr. Stefan Smal-Stocky,
Zivnostenska Banka, Praha,
Czechoslovakia.

„Потрібні є датки на вдови і сироти по вояках; потрібні є датки на тих, що голодні, босі, обдерті і без хати, тому що війна з Ляхами їх знищила. Тоті датки на вдови і сироти і на тих, що потерпіли від війни, посилати до Горожанського Комітету у Львові. Гроші слати на таку адресу:

WIENER BANK VEREIN, WIEN.
For Dr. St. Fedak, Lemberg,
through Zemelnyj Bank Hipoteczny.

„Купити драфт на фунти стерлінгів і переслати на повисшу адресу.

„Потрібні є датки на голодних і убогих студентів техніки, торговельних і промислових шкіл та університету в Празі і Відни, яких Поляки викинули зі шкіл в Галичині.

Адреса на гроші така:

Dr. St. Dnistriansky,
Wien 8, Albertgasse 23.,
Wiener Bank Verein.

„Дуже розумно зроблять ті Українці, котрі вишлють свої ощадности до українських банків у Львові, тому, що за свої доляри одержать далеко більшу суму, яка буде процентуватися в українських банках. Такими банками у Львові є „Дністер", ул. Руська 20, „Земельний Банк Гіпотечний", Підвале 7, „Союз Кредитовий", Ринок ч. 10. Гроші до тих банків слати через чесько-словацького консуля в Ню Йорку, до

ZIVNOSTENSKA BANKA

або через:

WIENER BANK VEREIN, WIEN.

„Яко один з організаторів Українських Січових Стрільців і голова Сокола-Батька уважаю за свій обовязок пригадати, що маємо виховати молодіж в руханкових товариствах на характерних українських горожан. Земля під Український Город у Львові є вже в наших руках, але щоби докінчити ціле купно, обгородити і уладити сей город для молодіжи, потрібні є датки, які слати належить на адресу:

Dr. Stefan Smal-Stocky,
Zivnostenska Banka, Praha,
Czechoslovakia.

„Кождий розумний Українець мусить признати потребу фондів на книжки і часописи, які мають повідомляти цілий світ про змагання українського народу. Хто се розуміє, повинен слати датки до Пресового Фонду на адресу:

Vladimir Singalevicz,
Wien VII., Windmuhlgasse 15.
WIENER BANK VEREIN, WIEN.

„Як би кождий американський і канадійський Українець — говорив дальше п. Боберський — дав пересічно лише по $5.00 на рідний край за се, що не був там, де би на нього били кріси і гармати, і за се, що не стояв під польською шибеницею, то наша вітчина мала би правдиво щиру опіку в сей час нужди і горя.

„Але вільно американським і канадійським Українцям старому краєви не післати ні кводра. Нехай там всі вигинуть... Пощо зачіпалися з Ляхами?"

„Пане Четару, я думаю, що ми, Українці в Канаді, не лишимося позаді. Ми всі без ріжниці партий і поглядів прийдемо охотно на відчити всюди, де їх уладите, і перешлемо свою лепту рідному краєви. Се буде наша участь в боротьбі за долю нашої рідної землі. Але скажіть мені, може се нас почасти успокоїть: який ваш погляд про будучність України?"

„Україна над Дніпром — відповів мені по хвилевій мовчанці шан. гість, — належала сотки літ до Росії, а кождий, хто читав історію України, знає, якими способами вміла Росія все оплутати Україну; з того боку грозить нам постійна небезпека. Українське селянство і робітництво старається скинути з себе московську опіку. Той опір, який потрафлять ставити Українці на Великій Україні московській наволочі, освободить Україну від чужої опіки. Се потриває ще цілі літа. Чужі не хотять нам помочи — Франція хоче видістати з Росії свої міліони і хоче видіти єдину-неділиму Росію; Англія має свій власний погляд, корисний для неї і корисний для Українців, і здається, з часом переведе сей погляд в діло. Україна заведе у себе сей лад, який узнасть за найкрасший тамошнє українське населеннє".

„Мені інтересно би почути, — запитав я — як ви вискажетеся про долю Галичини?"

„Редакторам все треба простити їх цікавість — відповів запитаний гість, зриваючися з крісла і проходжуючися скоро по кімнаті. — Ви хочете знати, що я особисто про се думаю? — Франц Йосиф дарував Галичину Полякам в тестаменті на памятку від себе перед смертю; Лівицький дарував Галичину Полякам на Різдво, на ялинку тамтого року; Антанта подарувала Галичину Полякам на Щедрий Вечір тамтого року; московські большевики подарували Галичину Полякам на Матки Божої сего року... Але ми тої Галичини Полякам не подарували і ніколи не подаруємо! І Поляки се дуже добре знають. Вони через се не можуть спати, а наша війна з ними доказала цілому світови, що Галичина до них не належить і тота війна викопала між нами і ними бездонну душевну пропасть. Ми не дамося! Східна Галичина належить до України і нас всіх — над Тисою, над Дністром, над Бугом, над Дніпром — має злучити Київ! Але всі мусять злучитись і всі мусять помочи!"

„Якже вам подобалася Канада?" — запитав я при кінци нашої розмови.

„Коли я мав 12 літ, — відповів шан. гість — то вже читав я книжки, як розбивалися Індіяни межи Гудсонським заливом і Великими Озерами, а тепер мчиться поспішний поїзд з вигідними вагонами, з їдальнею і спальнею через смерекові ліси канадійські від оселі до оселі. Про Індіян згадують імена місцевостий, озер і рік, а розмах томагавком догляну я, хиба ще в американських часописях. Канадійські смереки стоять густо і струнко, неначе коноплі в Галичині, а серед темно-зелених смерекових лісів по обох боках зелізної дороги виблискується цілий ряд чепурних озер. Щось прегарного".

Ми скінчили розмову і я прямував домів вистеленими снігом улицями Вінніпегу. Було вже пів до першої в ночи.

I.